

Spelets regler

Europeisering genom interaktion mellan
Europeiska unionen och klubb fotboll

Abstract

This thesis examines the interaction between European football and the European Union and if it can generate Europeanization. By using theories of Johan P Olsen and Claudio M Radaelli a theoretical framework was constructed in which Europeanization is seen as an interaction between the European level and the domestic level. The Europeanization is regarded as a two way process with elements of top-down and bottom-up pressures. The study focus on the changes and the actors in the Europeanization process and how the European Union as a top-level and European football as a bottom-level influence each other to European changes. The theoretical framework is used to analyze the Bosman case and the Cotonou agreement's implementation in a Swedish football context. The results of the study show that the Bosman case fundamentally changed European football and caused the EU to create a sport policy. The Cotonou agreement illustrated how the domestic actors strategically used the EU governance to create domestic changes in Swedish football. Through the theory of Europeanization as a two way process it was possible to see how the EU and European football clubs can use each other in their own interest and how this can result in deeper Europeanization on each level.

Keywords: Europeanization, Bosman case, Cotonou agreement, EU, Football.

Nyckelord: Europeisering, Bosmandomen, Cotonouavtalet, EU, Fotboll.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Problem	3
1.2	Syfte och frågeställning.....	4
1.3	Definitioner	4
2	Metod och material	5
2.1	Disposition	6
2.2	Avgränsningar	6
3	Europeiseringsteori	7
3.1	Förändringar genom europeisering	8
3.1.1	Europeisering genom top-down	9
3.1.2	Europeisering genom bottom-up.....	9
3.2	Aktörer i europeiseringsprocessen	10
3.2.1	Aktörers reaktioner på europeisering	10
3.3	Operationalisering av teorin	11
3.3.1	Europeiseringsförändringar	11
3.3.2	Aktörer i europeiseringsprocessen	11
4	Bosmandomen	12
4.1	Inledning: Fotbollsrörelsen i Europa.....	12
4.2	EG-rätten	12
4.3	Fallet Bosman.....	13
4.3.1	Bosmanfallet i EG-domstolen	13
4.4	Resultat av Bosmandomen	16
4.4.1	Resultat på europeisk fotboll av Bosmandomen	16
4.4.2	Bosmanfallets resultat på EU	16
4.5	Analys av Bosmandomen.....	18
4.5.1	Europeiseringsförändringarna	18
4.5.2	Aktörerna.....	19
5	Cotonouavtalet	20
5.1	Inledning: Fotbollsrörelsen i Sverige	20
5.2	Fallet med Cotonouavtalet	20

5.2.1	Avtalets implementering på fotboll.....	21
5.2.2	Aktörers arbete och reaktioner	22
5.2.3	Resultat av Cotonouavtalet.....	23
5.3	Analys av Cotonouavtalet	25
5.3.1	Europeiseringsförändringarna	25
5.3.2	Aktörerna i svensk fotbolls implementering av Cotonouavtalet.....	26
6	Avslutande diskussion	28
6.1	Diskussion	28
6.2	Slutsats	29
6.3	Framtida studier.....	30
7	Referenser.....	31
7.1	Litteratur.....	31
7.2	Dokument	32
7.3	Intervjuer	33
7.4	Elektroniska källor	33
	Appendix.....	35

1 Inledning

Vid firandet av Europeiska unionens (EU) 50-årsjubileum och undertecknandet av Romfördraget spelades en fotbollsmatch för Europa. Matchen spelades i Manchester som samtidigt firade att Manchester United deltagit i Union des Européennes de Football Associations (UEFA) europeiska klubbmästerskap i 50 år. Manchester United mötte ett Europalag sammansatt av europeiska fotbollsspelare och tre gästspelande brasilianska spelare. Europeiska kommissionens ordförande José Manuel Barroso, stödde initiativet och sade: ”Som barn fick jag se de stora fotbollslagen från Manchester spela i Europa. Denna fantastiska sport är ett utmärkt sätt att fira 50-årsdagen av Europeiska unionens tillkomst. Fotboll inspirerar européerna på ett unikt sätt. Det är en gemensam passion och ett språk som alla förstår.” Michel Platini, ordförande i UEFA sade: ”Fotboll förenar människor. Det är ett gemensamt språk på en kontinent där människorna är stolta över den kulturella mångfalden och bidrar till att integrera olika grupper i samhället. När fotbollen är som bäst förmedlar den några av de grundläggande europeiska värderingarna: rättssäkerhet, respekt för andra, yttrandefrihet, laganda och solidaritet” (Europa Press Releases Rapid 2007).

År 2001 hade the European Union Studies Association ett möte i Madison i Wisconsin, som inkluderade en panel om EU och fotboll. Det var första gången som sport seriöst övervägdes på den ledande internationella organisationen för europastudier (Allen 2007:180).

1.1 Problem

Sport har inte varit något av EU:s centrala kompetensområden, trots det har sport blivit påverkad av EU:s regelverk i form av fördrag och avtal. Fotboll kan uppfattas som ett ”icke politiskt” område för studier av europeisering. Inte att förglömma är dock att fotboll som organisation är en del av civilsamhället samt en folkrörelse som engagerar en väsentlig del av dess medborgare. Fotboll är inte en abstrakt och otillgänglig politisk sfär, det är en medveten del av människors liv (Brand & Niemann 2007:184).

Fotboll är en stor sport. Inom fotbollsvärldens globala nivå finns Fédération Internationale de Football Association (FIFA) som har fler medlemsstater än vad Förenta nationerna har. På en europeisk nivå finns UEFA som har fler medlemsstater än vad EU har och som är en lika gammal europeisk institution.

Dessa styrande sportorganisationer har organiserat internationella turneringar som låtit européer mötas, antingen genom att spela i eller att heja på lag i matcher mot varandra (Crolley & Hand 2002:157).

I den europeiska kontexten har EU större maktbefogenhet än vad den europeiska fotbollsrörelsen har och de är således inte likställda parter. Frågan är hur dessa stora organisationer interagerar i Europa som gemensamt forum.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att utreda interaktionen mellan europeisk klubb fotboll och EU. Det teoretiska ramverket appliceras på två fall där syftet således är att studera hur EU har påverkat europeisk klubb fotboll och hur europeisk klubb fotboll har påverkat EU. Frågeställningen för studien är:

Kan interaktionen mellan EU och europeisk klubb fotboll frambringa europeisering?

1.3 Definitioner

Begrepp inom statsvetenskapliga studier har en tendens att ha skilda betydelser för olika människor. Jag har därför valt att definiera några av de återkommande begreppen i studien.

Civilsamhället avser den samling associationer och gruppaktiviteter som befinner sig mellan individer och stater, till exempel företag och icke-statliga organisationer (Watson & Shackleton 2005:90). I studien betraktar jag europeiska fotbollsrörelsen som en del av civilsamhället. I det inkluderas den europeiska fotbollstriangelns alla nivåer; FIFA, UEFA, nationella fotbolls förbund, fotbollsklubbar och fotbollsspelare.

Den europeiska nivån avser den högre nivåns institutioner i det europeiska samhället i form av EU:s formella institutioner. Vad gäller begreppet europeisk governance står det för de internationellt styrande reglerna på europeisk nivå, till exempel EG-rätten i form av EU:s fördrag och avtal.

Begreppet inhemsk nivå används i studien som den nationella och subnationella nivån i samhället. Det används som en generell benämning på nivån i de europeiska staterna, om inte en specifik stat nämns. Den inhemska nivån innefattar civilsamhällets institutioner vilket i detta fall även inkluderar FIFA och UEFA eftersom det är en av civilsamhället. Inhemska nivå används här synonymt med den "lägre nivå" för att särskiljas från de europeiska institutionerna vilka här benämns som den "högre nivå" i det europeiska samhället. Begreppet institution används i studien som ett vitt begrepp som på den inhemska nivån innefattar nationella förbund och deras bestämmelser och regelverk. På den europeiska nivån innefattar det EU:s formella institutioner och förhållningsregler i form av EG-rätten.

2 Metod och material

I undersökningen av europeisering genom interaktion mellan EU och europeisk klubb fotboll har jag valt att se till två fall som berört den grundläggande faktorn i klubb fotboll nämligen fotbollsspelarna. Studien är teorikonsumerande då sammansättning av europeiseringsteorier använts för att förklara de två fallstudierna Bosmandomen och Cotonouavtalet med dess inverkan på fotboll (Esaiasson et al 2005:40).

De två fallstudierna har valts eftersom de båda berört nationalitetsfrågan inom klubb fotboll. Bosmandomen är ett äldre fall vilket inneburit att det givits tid för efterspel. Cotonouavtalet är ett nytt fall som kan spegla den moderna tidens problematik kring spelarimporter. Fördelen med de två valda fallen är att det skildrar två olika företeelser som kan ge en tydligare bild av fenomenet. Det teoretiska ramverket används således inte med avsikten att jämföra fallen. De två kapitlen Bosmandomen och Cotonouavtalet har därför olika upplägg för att på så vis bringa en bredare bild av hur europeiseringen ter sig inom fotbollssfären.

Bosmandomen kom på 1990 talet och här behandlar studien främst förändringar som uppkom på nationell och europeisk plan efter avtalet. Det empiriska materialet utgår från sekundärmaterial i form av vetenskapliga artiklar och böcker. En stor del av materialet är hämtat från artiklar av Doktor Richard Parrish som har studerat Bosmandomen och dess efterverkningar.

Vad gäller Cotonouavtalet hamnade det i en fotbollskontext under år 2007 och det finns inte något utbud av vetenskapligt sekundärmaterial. Studien behandlar här främst förändringar av europeiseringen på den inhemska nivån i svensk fotboll. Det empiriska materialet utgår från sekundärmaterial i form av dagstidningar där artiklar med intervjuer av berörda personer har använts. Det empiriska primärmaterialet består av Cotonouavtalet och intervjuer med berörda aktörer. I intervjuerna har det ställts olika frågor beroende på vilken position som aktören haft i processen. Telefonintervjun med ordförande för Sveriges Riksidrottsförbund, Karin Mattsson, utformades som en diskussion kring ämnet och frågorna kom upp efter hand varför de inte är presenterade här. Övriga intervjuer har skett via mail, i vissa fall har kompletterande frågor skickats till intervjupersonen¹. Vad gäller intervjupersonerna anser jag att de har en mycket hög trovärdighet i sin skildring av sin situation i processen.

Under mitt arbete fann jag att en liknande studie som jag hade för avsikt att göra hade gjorts på fotboll i Tyskland av Alexander Brand och Arne Niemann. Denna studie kom sedan att inspirera mig i mitt arbete. Jag har däremot inte funnit någon studie av fotboll och europeisering i Sverige.

---

¹ Se frågorna i appendix.

2.1 Disposition

Studien presenterar först europeiseringsteorin och det sammansatta ramverk som kommer att stå till grund för studiens analys. Därefter presenteras kapitlet om Bosmandomen vilket först redogör det empiriska materialet och sedan en analys genom det teoretiska ramverket. Därefter presenteras kapitlet med Cotonouavtalets implementering på svenska fotbollsregler följt av en analys. Slutligen en diskussion av både Bosmandomen och Cotonouavtalet och fallens europeiseringsprocesser samt en slutsats av studien.

2.2 Avgränsningar

På grund av uppsatsens ringa storlek har ett antal avgränsningar varit nödvändiga. Vad gäller Bosmanmålet är det ett komplicerat fall med ett antal turer. Min redogörelse av fallet och den slutgiltiga domen är en förenklad version vilken innefattar de för studien relevanta delarna. Då studien har som avsikt att studera interaktionen mellan EU och europeisk klubbffotboll är detaljer i Bosmanfallets juridiska process inte av värde för undersökningen och har därmed prioriterats bort. Bosmanfallets andra del rörande nationalitetsfrågor har prioriterats medan transfersystemets innehåll och effekter av dess förändring har fått ett begränsat utrymme då det inte varit lika relevant för analysen. Domens efterspel är en lång process i sig och även resultatet av domen är en mycket förenklad version.

Jag är medveten om att det finns många intressanta fall om sport och icke-diskriminering av spelare från länder vilka omfattas av EU fördrag och avtal med tredje land², dessa är dock inte med i studien. Jag har inte studerat den bottom-up integration som sker i form av lobbying och governance från europeiska fotbollsinstitutioner som till exempel the Association of European Union Premier Professional Leagues och G14, det är ett intressant område men ryms inte i undersökningen. Av samma anledning har jag inte heller studerat bestämmelser kring biljettförsäljning eller TV-sändningsavtal.

Eftersom de flesta samhällsvetenskapliga studierna av fotboll är på herrfotboll har även jag begränsat mig till det. Studien berör elitfotboll, inte amatörfotboll, dock används den som en symbol för ett intresse i fotboll som sport.

Slutligen är det värt att poängtera att studien inte har som ambition att förklara hela utvecklingen mellan europeisk klubbffotboll och EU från Bosmandomen till idag. Den formen av historisk redogörelse bollar jag med glädje över till någon annan.

---

² Till exempel *Kolpak-fallet* eller *Malaja-fallet*.

3 Europeiseringsteori

I följande kapitel presenteras socialkonstruktivistiska teorier om europeisering. Avsikten med teoriavsnittet nedan är att ge läsaren en fördjupning i europeiseringsteorin för att sedan operationalisera den för att kunna applicera det teoretiska ramverket på det empiriska materialet.

Europastudier har sedan länge fokuserat på att förklara och beskriva uppkomsten och utvecklingen av europeiskt mellanstatligt samarbete. De europeiska integrationsteorierna har fokuserat på internationella förändringar genom perspektiv som intergovernmentalism och supranationalism där fokus till största del har varit en statscentrerad världsbild och internationella relationer. De socialkonstruktivistiska teorierna har inte en lika lång historia utan kom i slutet av 1990-talet som en spill-over från dessa teorier och är således fortfarande i sin begynnelse (Risse 2005:159).

Det finns ett antal tolkningar av vad europeisering är. Det finns europeiseringsteorier som beskriver förändringar på gruppaktiviteter, organisationer och institutioner och det finns europeiseringsteorier som behandlar formationen av en gemensam europeisk identitet. Avsikten med valet av teorier för studien är att genom att sätta samman två teorier skapa ett teoretiskt ramverk för att studera civilsamhällets europeisering, innefattande både organisationer och enskilda aktörer. Europeiseringsteorin nedan är en sammansättning av dels en av Johan P Olsens fem europeiseringstolkningar där europeisering ses som en effekt av europeisk press på inhemsk nivå (Olsen 2002:932) och dels Claudio M Radaellis beskrivning av europeiseringen som en interaktiv process (Radaelli 2004:4). Teoriredogörelsen förklarar därmed europeisering som en tvåvägsprocess bestående av både europeiska krafter från en högre nivå och inhemska krafter från en lägre nivå och utgör den teoretiska grund som den fortsatta studien har som utgångspunkt.

3.1 Förändringar genom europeisering

Europeisering behöver inte alltid vara ett resultat av påverkan från EU. Det finns fler institutioner på en europeisk nivå som gör anspråk på att europeisera, varav en rad är icketerritoriella organisationer där meningen och betydelsen av ett geografiskt utrymme har förändrats. EU är dock fortfarande den viktigaste kärnpunkten då man talar om Europa i termer av ett institutionellt system med maktbefogenheter. Det är dock inte nödvändigtvis så att alla former av europeisering bidrar till ett politiskt starkare och mer enat Europa (Olsen 2004:924,926-927).

Europeiseringsteorin utgår från att det finns en pågående process av europeisk integration varigenom EU har utvecklat sina egna institutioner och policys över de senaste drygt 50 åren. Men i europeiseringsteorin är frågor om maktbalans mellan staten och de europeiska institutionerna av mindre relevans än för teorierna om europeisk integration (Radaelli 2004:2-3).

Europeisering berör frågor relaterade till hur och varför institutionella förändringar förekommer som en konsekvens av europeiska och inhemska krafter. För att förstå institutionella förändringar i den rådande europeiska kontexten behövs en förklaring av vad en institutionell förändring är. Institutionella förändringar kan till exempel vara ett resultat som följd av standardprocedurer eller ett regelföljande. Men det kan även vara ett resultat av konkurrens, en problemlösning, en konfliktlösning eller noga övervägda handlingar, efter dess möjliga konsekvenser (Olsen 2002:924-925).

Enligt Radaellis definition av europeisering är det processer av konstruktion, utspridning och institutionalisering av formella och informella regler, procedurer, policyuppfattningar, ”sätt att göra saker³” och gemensamma normer vilka först är fastställda och befästa i EU:s policyprocess och sedan införlivade i de grundläggande principerna för den inhemska strukturen, både nationellt och subnationellt. Europeisering anses därmed vara en interaktiv process och inte endast en enkelriktad reaktion som begränsas till att endast innefatta det vertikala ledet uppifrån Europa och ned till effekter på inhemsk nivå (Radaelli 2004:3-4).

Europeisering är således en ständigt utvecklande process av förändring och kan förklaras genom en interaktion mellan en europeisk nivå och en inhemsk nivå. Det är en tvåvägsprocess som utvecklas genom både top-down och bottom-up integration (Brand & Niemann 2007:183).

---

³ Översättning av Radaellis ”ways of doing things”.

3.1.1 Europeisering genom top-down

Top-down är den traditionella synen på europeisering och betonar en utveckling från de rådande europeiska institutionerna i form av normer, regler och arbetsformer i ett vertikalt led ned till den inhemska nivån (Börzel 2002:193). Det är en process av förändring på den inhemska arenan som är ett resultat av governance på en högre nivå, till exempel EU:s institutioner. Europeiseringens top-down integration kan förklaras med en kedja där europeisk påverkan skapar reaktioner och förändringar på inhemsk nivå (Radaelli 2004:4). Följaktligen är europeisering det inhemska intagandet av den europeiska nivåns formella förhållningsregler. Det medför sedan inhemska institutionella förändringar på politiska strukturer i form av offentlig administration, mellanstatliga relationer, rättslig struktur och tillvägagångssätt (Rieker 2003:23). Europeiseringen genom top-down perspektivet är således en inhemsk effekt av den europeiska nivåns institutioner. Det fokuserar på förändringar i kärnan av den inhemska politiken och dess styrande institutioner som en konsekvens av utvecklingen av den europeiska nivåns institutioner, identiteter och policier (Olsen 2002:932).

3.1.2 Europeisering genom bottom-up

Moderna europeiseringsprocesser skapar betydande möjligheter för kreativa användningar av Europa som kan få genomslagskraft. De europeiska staternas inhemska institutioner anses vara formbara i olika utsträckning, men utan att för den delen behöva försvagas eller försvinna. Inhemska aktörer kan frambringa resurser av Europa utan att det egentligen funnits en specifik påtryckning från *Bryssel*. Europeisering kan därför inte endast beskrivas som en reaktion på *Bryssel* eftersom processen med inhemska förändringar och de olika metoderna för hur de anpassas är mer komplexa än så. Genom europeisering från bottom-up påbörjas och avslutas processen på den inhemska nivån. Det startar med inhemska aktörer med olika former av problem, resurser och tillvägagångssätt på den inhemska nivån. Aktörerna använder sig av tid och tillfälliga situationer för att göra bottom-up-försök att närma sig den högre nivån för att utreda när, var och hur det ges utrymme för en förändring i någon av det aktuella områdets huvudkomponenter. Slutligen försöker bottom-up aktörerna att överväga handlandet och konsekvenserna av förändringen på den inhemska nivån (Radaelli 2004:3-4).

Bottom-up perspektivet betonar därmed att EU:s medlemsstater är mer än endast passiva mottagare av den europeiska nivåns beslutfattande inom EU eftersom medlemsstaterna både kan anpassa sig till och skapa europeisk policy (Brand & Niemann 2007:183 och Börzel 2002:193).

3.2 Aktörer i europeiseringsprocessen

Olsen gestaltar två ramverk för att analysera den inhemska anpassningsprocessen av europeiseringen; *erfarenhetslärande* och *tävlingsurval*⁴. I erfarenhetslärande sker förändringar utifrån institutionens erfarenheter och tolkningar av hur betydelsefulla aktörer borde svara på en annan struktur än den nu existerande i den inhemska organisationen. De former som sedan bedöms vara lyckade har större förutsättningar att vidareutvecklas medan de som anses vara misslyckade undviks. I tävlingsurval är det nödvändiga förutsättningar inom det aktuella området som driver på förändringsprocessen och det är viktigt att förstå att det finns valmöjligheter och variationer samt aspekter som vill hållas kvar. Institutioner och aktörer är fasta och deras överlevnad och tillväxttakt beror på deras prestationer, på komparativa fördelar och på hur väl de kan matcha förändringen med den omgivning de befinner sig i. Här överlever endast de allra starkaste institutionerna, de andra försvinner (Olsen 2002:932-933).

Det är inte säkert att det endast finns ett optimalt institutionellt svar på hur omgivningens förändringar ska anpassas. Yttre förändringar är istället omtolkade och behandlas genom de befintliga institutionella ramverken som inkluderar normativa uppfattningar om hur legitima institutioner ser ut, hur den lämpliga arbetsformen är och hur maktkontroll bör se ut. Det varierar hur mycket inhemska aktörer är villiga att ändra eller anpassa sin nuvarande struktur till en annan. Vissa är stolta över vad de genom historien har uppnått medan andra är angelägna att komma ifrån sin last från det förflutna. På så vis kan europeiska påtryckningar nå igenom i vissa inhemska sfärer men inte andra. Europeiska påtryckningar uppifrån kan tolkas på olika sätt och kan därför bli osynkroniserad och leda till att europeiseringen får olika verkan på relationen och balansen mellan stora institutioner i ett land. Även inom en ett visst område är det tänkbart att förändringen kan påverka obalanserat. Olika sfärers anammande av europeisering varierar således beroende på deras egna preferenser eftersom antagandet av den europeiska påtryckningen återspeglar de institutionella resurserna och traditionerna (Olsen 2002:933-935).

3.2.1 Aktörers reaktioner på europeisering

Europeisering kan ibland leda till harmonisering, men begreppen bör däremot inte förväxlas. Det finns en skillnad mellan europeisering som en process och europeiseringens resultat eller dess konsekvenser, harmonisering kan då vara ett exempel på en sådan konsekvens. Reaktionerna på resultaten av en implementering av en europeisk påverkan beror på ett antal faktorer som inkluderar preferenserna hos dem som förändringen påverkar. Det beror också på

---

⁴ Min översättning från engelskans *experiential learning* och *competitive selection*.

hur stor skillnaden är mellan inhemsk status quo och den aktuella europeiseringen. Reaktionen av europeiseringen kan i ett primärt stadium te sig i fyra former: (1). Support: när de berörda aktörerna stöttar de nya kraven. (2). Passivitet/samtycke: när aktörerna endast accepterar de nya förändringarna. (3). Engagemang/ingripande: när aktörerna försöker förändra eller förminska anpassningspressen. (4). Konfrontation: när aktörer försöker motstå eller undkomma begynnande europeiseringskrafter (Brand & Niemann 2007:184,186).

3.3 Operationalisering av teorin

Här presenteras operationaliseringen av teorin var det framgår hur teorin kommer att användas i analysen av det empiriska materialet. Operationaliseringen är en uppdelning av teorin i mindre beståndsdelar för att öka studiens validitet.

3.3.1 Europeiseringsförändringar

För att kunna svara på frågeställningen avser jag genom teorin undersöka vad det finns för förändringar och vad de är ett resultat av, om till exempel EU använts på grund av standardprocedurer, regelföljande, problemlösning eller konfliktlösning. Vidare studeras om det finns förändringar i kärnan av den inhemska verksamheten. Jag avser även att studera hur samspelet mellan top-down och bottom-up har sett ut och om det har anpassats eller skapats europeisk policy. Det är intressant att studera huruvida bottom-up försök användes för att förändra den inhemska nivåns huvudkomponenter.

3.3.2 Aktörer i europeiseringsprocessen

För studien är det också av vikt att urskilja vilken typ av anpassningsprocess som råder, erfarenhetslärande eller tävlingsurval. Det är även intressant att se om europeisk fotboll är en sfär där det är mottagligt med EU-governance. Avsikten är även att se om de europeiska förhållningsreglerna har omtolkats för att anpassas till strukturer för klubb fotboll samt om det har rört sig om en balanserad europeisering. Det är även intressant att se om fotbollsaktörerna frambringar resurser från Europa utan påtryckning från Bryssel. Slutligen avses att undersöka resultaten av europeiseringen och vilka reaktioner det har fått och om reaktionerna kommer eftersom europeiseringen betytt en stor skillnad från status quo. Det är även intressant att undersöka om det i ett primärt stadium fanns tendenser av de fyra formerna av reaktioner på europeiseringen: support, passivitet/samtycke, engagemang/ingripande och konfrontation.

4 Bosmandomen

I följande avsnitt presenteras det empiriska materialet om fallet Bosman som senare analyseras med hjälp av teorin.

4.1 Inledning: Fotbollsrörelsen i Europa

Europeisk fotboll är organiserad i en hierarkisk struktur där de högre styrande organen har befogenheter över de lägre. Högst upp i pyramiden är FIFA följt av UEFA, därefter kommer de nationella fotbollsförbunden och de nationella ligorna. Längst ned i pyramiden befinner sig de europeiska ländernas fotbollsklubbar och spelarna (Garcia 2007: 204-205). Denna fotbollspyramid står i kontakt med EU. Sedan EU:s begynnelse 1957 har europeisk sport hamnat i en miljö av ständiga regelförändringar. Till en början kunde sporten vara verksam inom ett latent regleringsområde i EU, det var ett stillastående som varade fram till 1990-talet. Sport nämndes inte i Romfördraget men när europeisk sport kom att anses som en ekonomisk aktivitet kom den ändå att bli påverkad av överenskommelserna om att ta bort hinder mot fri handel och fri rörlighet (Parrish 2002:1).

Bland sportförespråkare inom Europa finns två huvudkoalitioner, ”regelföljarna” och ”protektionisterna”, som har olika syn på sportpolicyn. Regelföljarna vill att EU:s regleringar och lagar ska gälla på fotboll på samma sätt som på alla andra verksamma sektorer inom den inre marknaden. Protektionisterna vill istället att sport helt eller delvis ska vara ett undantag från EU:s regler (Parrish 2002:3).

4.2 EG-rätten

EG-rätten är de lagar och regler som medlemsländerna har antagit inom Europeiska gemenskapen. EG-rätten och har sin rättsliga grund i EG-fördraget och det är främst inom EG-rätten som de europeiska gemenskapernas domstol (EG-domstolen) får tolka och döma. I EG-rätten ingår EG-fördraget och Euratom-fördraget, rättsakter som EU:s institutioner antagit, till exempel direktiv och förordningar, samt avtal mellan EU och länder utanför EU. Det är EG-domstolen som genom sina domar avgör hur EG-rätten ska tolkas och domstolens rättspraxis ingår i den. EG-rätten ska enligt EG-domstolen gälla framför nationell lag. Således ska en nationell lag som strider mot EG-rätten inte tillämpas (Sveriges Riksdag, EU-upplysningen 2008 A).

4.3 Fallet Bosman

Enligt de tidigare transferreglerna var professionella fotbollsspelare med klubbkontrakt som hade gått ut inte fria att spela för en annan klubb i ett annat medlemsland i EU innan dess att de två klubbarna hade kommit överens om en övergångsbetalning till den första klubben som en betalning för vad klubben gjort för spelaren genom åren. Transferreglerna hade redan innan blivit ifrågasatta och testade men utan några större resultat (Van den Bogaert 2005:214).

Efter 1990 års säsong tackade den belgiske fotbollsspelaren Jean-Marc Bosman nej till en förlängning hos sin klubb FC Liège, bland annat eftersom han skulle få en sämre lön än tidigare. Bosman blev då uppskriven på klubbens transferlista. När ingen annan klubb visat intresse för en övergång av honom ville han byta från sin belgiska klubb FC Liège till den franska klubben Dunkerque som han själv hade kontaktat. Bosman hade ingen information om hur mycket han var värderad till på den transferlistan han stod på, den sortens information var konfidentiell (Blanpain & Inston 1996:10). Bosmans hemklubb FC Liège stoppade då hans försök eftersom de inte trodde att Dunkerque skulle kunna betala priset för honom. FC Liège ansökte därför inte om de nödvändiga handlingar som behövdes av det Belgiska fotbollsförbundet för att förflytta Bosman till Frankrike och därmed kollapsade överenskommelsen. I enlighet med det Belgiska fotbollsförbundets regler stängde FC Liège sedan av Bosman på grund av att han vägrat skriva under det förlängda kontraktet med hemklubben, trots att det inte fanns någon annan klubb som ville ha honom (Parrish & McArdle 2004:404). Bosman inledde då en process som kom att bli mot FC Liège, det Belgiska fotbollsförbundet och UEFA där han hävdade att transfersystemet hindrat honom och inskränkte på principen om fri rörlighet av människor, en av de fundamentala rättigheterna att värna om enligt Romfördraget från 1957⁵. Efter att processen först varit aktuell i belgisk domstol kom fallet att tas upp i EG-domstolen (Brangean 1997:38).

4.3.1 Bosmanfallet i EG-domstolen

De tidigare fallen i EG-rätten benämnda *Walrave och Koch mot Union Cycliste* samt *Dona mot Mantero*, från 1974 respektive 1976, hade redan fastslagit att när sport ansågs vara en ekonomisk aktivitet skulle den omfattas av EG-rätten enligt Artikel 2 i Romfördraget. De fallen hade inte fått någon stor uppmärksamhet eftersom sportförbunden hade försökt minimera effekten av dispyterna (Van den Bogaert 2005:5).

Bosmandomen kom i en tid då fotboll hade genomgått en snabb kommersialisering. 1998 bedömdes sport utgöra tre procent av världshandeln och

---

⁵ Fortsättningsvis även benämnt EG-fördraget.

fotboll ansågs inte längre endast vara en social sysselsättning (Parrish 2002:2). Vad gällde EU:s situation så hade arbetet med den gemensamma marknaden just avslutats och det fanns en stark ideologisk tro på de fyra friheterna⁶ (Parrish & McArdle 2004:411). Den europeiska fotbollsrörelsen hade dock inte arbetat fram hur professionell europeisk fotboll skulle anpassa sig till EG-fördraget. Innan Bosmanfallet kom upp hade man istället konsekvent ignorerat de fundamentala grunderna som fri rörlighet av arbetskraft (Parrish & McArdle 2004:408). Under 1990-talet hade UEFA restriktioner för hur många utländska spelare som fick finnas i ett klubbblags spelartrupp. Först var det tillåtet med en kvot av fyra utländska spelare i en trupp bestående av 16 fotbollsspelare. Sedan ändrades reglerna till att bli maximalt tre icke-nationella spelare plus två spelare som kontinuerligt spelat i landet i fråga i fem år, även benämnd ”3+2”-regeln (Duke & Crolley 1996:16 & Kommissionen Sport. Bosmandomen 2006).

Bosmanfallet kom att innefatta två av den europeiska fotbollsrörelsens ”heliga kor”; transfersystemet och nationalitetsfrågan⁷. De frågor som EG-domstolen hade att ta ställning till var: (1) När en spelare, vars kontrakt med en klubb har gått ut, går med i en annan klubb förhindrar då EG-fördraget den första klubben att begära en utbetalning från den nya klubben som skriver kontrakt med honom? (2) Förbjuder bestämmelserna i EG-fördraget att nationella eller internationella idrottsförbund begränsar rätten för utländska spelare från andra länder i EU att spela i tävlingar som förbunden arrangerar? (Parrish & McArdle 2004:403,405).

Europeiska sportförbund försökte minimera de ekonomiska dragen av sin verksamhet så mycket som möjligt och samtidigt understryka sportens särart. De var medvetna om de ekonomiska aspekterna men de ansågs oundgängliga för systemets funktion (Van den Bogaert 2005:16-17). Ett exempel är hur UEFA till sitt försvar argumenterade att systemet med transferkostnader fanns för att stötta de mindre klubbarna och att en tillämpning av artiklarna i EG-fördraget skulle innebära konsekvenser för hela fotbollsorganisationen, inte bara för den professionella delen av den. Det var dock argument som snarare berörde konsekvenserna av rättens beslut, inte frågan huruvida EG-rätten var tillämplig eller inte (Parrish & McArdle 2004:405-406).

När generaladvokaten i EG-domstolen, Carl Otto Lenz, kom med det första offentliga utlåtandet i mitten av målet uttryckte vice presidenten för Belgiska fotbollsforbundet att det inte fanns en enda mening om sport i Romfördraget samt ”We have no lesson to learn from somebody who, in a manner of speaking, doesn’t even know that a football is round” (Blanpain & Inston 1996:2).

EG-domstolen hade dock en annan syn på Romfördraget. Nationalitetsrestriktionen ansågs vara diskriminerande eftersom de begränsade antalet spelare som klubben kunde använda från andra medlemsländer i EU. Dessa spelare ansågs därför ha en ofördelaktig anställning i jämförelse med spelarna från hemlandet (Blanpain & Inston 1996:xvi). Generaladvokatens gjorde

---

⁶ Med de fyra friheterna menas fri rörlighet av arbetskraft, varor, tjänster och kapital.

⁷ Nationalitetsfrågan hade först egentligen inte att göra med just Bosmans fall.

följande uttalande om UEFA:s nationalitetsrestriktion för hur många utländska fotbollsspelare som fick spela i ett lag i matcher:

”No deep cogitation is required to reach the conclusion that the rules on foreign players are of a discriminatory nature. They represent an absolutely classic case of discrimination on the ground of nationality. Those rules limit the numbers of players from other member states whom a club in a particular member state can play in a match. Those players are thereby placed a disadvantage with respect to access to employment, compared with players who are nationals of that member state” (Parrish & McArdle 2004:406-407).

EG-domstolens domslut kom den 15 december 1995. Domen hade en omedelbar och direkt bindande effekt och blev tillämpbar på alla EU:s medlemsstater och European Free Trade Association. I juridiska termer innebar det att transfersystemet, det vill säga reglerna från Belgiska fotbollsforbundet, UEFA och FIFA, samt nationalitetsklausulen var oförenlig med EG-rätt (Blanpain & Inston 1996: x,27).

Bosmandomen medförde således att systemet med transferkostnaderna vid byte mellan klubbar för fotbollsspelare utan kontrakt avskaffades. Fotbollsspelare skulle ha samma rätt att flytta sig som andra arbetare i EU i enlighet med Romfördraget. Den andra delen av domen innebar att nationalitetsrestriktionen som begränsade antalet utländska spelare i en klubb ansågs illegal och diskriminerande mot spelare från andra EU-länder och därmed skulle avskaffas (Brand & Niemann 2007:187).

I sociala termer innebar domen ett slut på att köpa och sälja människor på en europeisk nivå, en fotbollsspelare var inte en prissatt handelsvara. Det innebar att även professionella idrottare skulle omfattas av principen för fri rörlighet av arbetskraft (Blanpain & Inston 1996: x,27).

Vid ett senare tillfälle utökade även EG-domstolen Bosmandomens principer om fri rörlighet av spelare till att även gälla de länder som inte var med i EU men som hade associationsavtal med unionen (Parrish & McArdle 2004:409).

4.4 Resultat av Bosmandomen

Stämningen mellan EU och UEFA var spänd i december 1995 och UEFA:s president, Lennart Johansson, menade att EU försökte döda fotbollen i Europa. Kommissionär Karel van Miert svarade då ”if they (UEFA) want a war, it will be a war” (Garcia 2007:202).

4.4.1 Resultat på europeisk fotboll av Bosmandomen

Europeisk klubb fotboll blev förändrad. EG-domstolens dom i Bosmanmålet signalerade en fundamental förändring i maktrelationen mellan klubbar och fotbollsspelare. Bosmandomen innebar slutet för fotbollsklubbarnas totala auktoritet över spelarna, de skulle fortsättningsvis bli jämlika parter i arbetskontrakten (Blanpain & Inston 1996:27). Härefter var nationalitetsrestriktioner mot fotbollsspelare från EU inte tillåtna och transferkostnader för spelare vars kontrakt gått ut förbjudna (Parrish & McArdle 2004:412).

Den 20 februari 1996 gick UEFA ut med ett pressmeddelande där det informerades att den nationella ”3+2”-regeln som EG-domstolen förkastat inte längre gällde (Kommissionen Sport. Bosmandomen 2006)

Nationalitetsrestriktionernas borttagande innebar en friare verksamhet för europeiska fotbollsspelare och fyra år efter domen hade Londonlaget Chelsea en italiensk manager och ställde upp ett lag utan en enda engelsk spelare (Citrin & Sides 2004:162).

Bosmandomen har påverkat de flesta länderna i EU, antingen som exportörer eller importörer av fotbollsspelare. En del länder har haft stora tillflöden av utländska talanger till den professionella sporten. Den kulturella inverkan av sådan utländsk närvaro i fotbollen är inte alltid identisk från land till land (Crolley & Hand 2002:140).

FIFA och Kommissionen har tillsammans arbetat fram ett nytt transfersystem med kontraktsstabilitet och utbildningsersättning för de klubbar som varit involverade i träningen och utvecklingen av unga spelare vilket därigenom tar hänsyn till tiden då de var amatörspelare. Det transfersystemet är på så vis inte helt nytt utan har snarare EU-anpassat. Frågan om transfersystemet har därför inte fått lika stora konsekvenser eftersom kontraktsstabiliteten fortfarande finns kvar i det nya transfersystemet. Däremot innebar nationalitetsfrågan i Bosmandomen nya system för fotbollen i Europa (Brand & Niemann 2007:190-191).

4.4.2 Bosmanfallets resultat på EU

Bosmandomen skapade inte bara tumult inom den europeiska sportrörelsen. Eftersom det inte hade funnits någon självklar tolkning av hur sport skulle betraktas av EU:s institutioner innan Bosmandomen gav det även en

uppmärksamhet åt EU:s fundamentala problem med en ”sportpolicy”. Det hade inneburit att EU tenderade att reglera sport som en ekonomisk verksamhet, utan att bejaka de sociala och kulturella aspekterna av spelet som utvecklat sitt eget interna regelverk. Det innebar att det fanns två alternativa former av hur sport i fortsättningen skulle tolkas. En syn har utgått från den fria marknaden där sport ses som en ekonomisk aktivitet som ska omfattas av EU:s regler på samma sätt som andra ekonomiska aktiviteter i den gemensamma marknaden. En annan syn på sport är dock att det är ett spel som har sitt eget regelverk, en social och kulturell aktivitet som i sig även kan användas för att förespråka social europeisk integration. Frågan att ta ställning till var således om EU:s formella förhållningsregler kunde kombinera de två synsätten på sport. I Bosmandomens efterspel följde således en rad diskussioner mellan europeiska sportrörelsen och EU för att konstruera en sportpolicy för EU, vilket har blivit benämnt Amsterdamprocessen (Parrish & McArdle 2004:410-411).

Ergo, i Amsterdamfördraget från 1997 nämndes sportens sociala betydelse, dess roll i att forma identiteter och föra människor närmare varandra. Det poängterades att EU:s institutioner skulle lyssna på sportorganisationer när frågor som skulle kunna påverka sport var på agendan. Sport fick däremot inte något undantag från EU-lag utan endast en icke-juridiskt bindande deklaration som vägledning för hur EU:s institutioners inställning till sport skulle vara och hur det skulle hanteras (Treaty of Amsterdam 1997 & Parrish 2002:2,7).

Kommissionen anammade deklarationens approach och det Europeiska rådet utredde sportens sociala funktioner. Idrottens roll i social integration var herefter bekräftad på den högsta europeiska samhällsnivån (Kommissionen, Sport. Sport and social policy 2006).

Då sportsektorns betydelse visat sig öka i EU har det således vuxit ett behov av en mer sammanhängande sportapproach på EU-nivå och år 2007 skapade Kommissionen en vitbok⁸ om idrott. I konsekvensanalysen av Kommissionens vitbok om idrott framgår det att det finns en mängd förväntningar på att EU i sitt beslutsfattande ska beakta idrottens särart på ett bättre sätt och samtidigt ta hänsyn till idrottens självständighet. Det framgår också att det finns områden där EU:s verksamhet inom idrott som skulle kunna tillföra ett mervärde till befintliga insatser på nationell nivå (Konsekvensanalys, sammanfattning 2007:2).

I vitboken framgår att idrottsverksamheten omfattas av EU-lagstiftningen. Vidare poängteras att: ”Konkurrensrätt och bestämmelser för den inre marknaden gäller för idrott i den utsträckning den utgör ekonomisk verksamhet. Idrotten omfattas även av andra viktiga aspekter inom EU-lagstiftningen, till exempel förbudet mot diskriminering på grund av medborgarskap, bestämmelserna om unionsmedborgarskap och jämställdhet inom anställning” (Vitbok om idrott 2007:13).

---

⁸ ”Kommissionens vitböcker är dokument med förslag till gemenskapsåtgärder inom ett speciellt område” (Europa Ordlista).

4.5 Analys av Bosmandomen

4.5.1 Europeiseringsförändringarna

Bosmandomen medförde europeisering genom att den belgiske fotbollsspelaren Jean-Marc Bosman hävdade sin rätt som unionsmedborgare. Han använde sig av principen om fri rörlighet av arbetare som var upprättad i Romfördraget när han ansåg att transfersystemet hindrade honom från att byta klubb. Det fanns ingen press från Bryssel på Bosman att genomföra målet. Det var en bottom-up närmande till EU eftersom det var en av civilsamhällets aktörer som hävdade sin rätt som EU-medborgare. Det visar på att unionsmedborgare inte endast är passiva mottagare av den europeiska nivåns beslut utan kan använda sig av dessa formella förhållningsregler för att skapa en förändring på den inhemska nivån och på så vis frambringa europeisering. Bosmandomen är europeisering genom bottom-up eftersom han var en aktör på den inhemska arenan som startade en process av förändring på den inhemska nivån. Efter att ha inhämtat resurser från EU nivån kom processen även att avslutas på en inhemsk nivå där det uppkom förändringar i form av nya regler och förhållningssätt.

Bosmanfallet var ingen standardprocedur eftersom det var första gången som fotboll behandlades i en EU-kontext. Det var Bosman själv som sökte en europeisk lösning på den inhemska problematiska situation och konflikt som han hade hamnat i. De institutionella förändringarna i den europeiska klubb fotbollen efter Bosmandomen i form av nya spelregler är således en europeisering som ett resultat av problemlösning och konfliktlösning.

Samtidigt var Bosmanfallet även en top-down europeisering i och med att Romfördragets regler som i ett vertikalt led ned till den inhemska nivån påverkade fotbollen. Det då nästan 30 år gamla Romfördraget stod som juridisk grund i Bosmanfallet, ett fördrag som inte nämnde sport men som trots det skapade fundamentala förändringar i kärnan av fotbollsverksamheten. Domen var inte en ny tolkning av fördraget, men fördraget användes på ett nytt område och på så vis blev Bosmandomen en konsekvens av europeisk integration. Bosmanfallet kom i en tid då fotboll kommit att utvecklas till en ekonomisk aktivitet samtidigt som EU:s principer om fri rörlighet av arbetare var aktuell. Det var således en europeiseringsprocess som ett resultat av den rådande europeiska kontexten under 1990 talet. Fallet visade för första gången att den europeiska fotbollsrorelsen var en sfär som var mottaglig för europeisk governance.

Bosmandomen illustrerar en policyförändring på inhemsk nivå genom ett anammande av resurser från EU. I och med Bosman förändrades två av verksamhetens viktiga komponenter gällande fotbollsspelarna anställning och rörlighet. Transfersystemet och nationalitetsrestriktionerna gick från att endast ha varit europeiska fotbollsregler till att efter en närkontakt med EU bli omkategoriserade till ekonomiskt berörda regler, inkluderade i den inre marknadens policy.

Bosmandomen är även ett tydligt fall av hur europeiseringen inte är en enkelriktad väg från EU till förändringar i inhemska institutioner utan att det är en gemensam tvåvägsprocess mellan den inhemska nivån och den europeiska nivån. Det blev en process som medförde europeiseringsförändringar i två riktningar med strukturförändringar på både den europeiska fotbollen och EU. Det hade uppdagats att idrotten, liksom EU, var en internationell organisation men att deras funktioner inte var anpassade till varandra. Inom EU uppenbarade Bosmanfallet problemet med den icke-existerande sportpolicyn och Bosmandomen blev därför startskottet för idrottsfrågor inom EU. I den påföljande Amsterdamprocessen blev sport en del av EU men med delade meningar i diskussionerna om vad sport egentligen är. Domen resulterade således i försök i att skapa en europeisk sportpolicy. Men även om EU:s nya sportpolicy ska bejaka sportens särart står det klart att fotboll står under EG-rätten och därigenom påverkas top-down av dess maktbefogenhet.

De flesta EU länderna har märkt av Bosmandomen genom att exportera eller importera fotbollsspelare, men förändringen är obalanserad på så vis att den kulturella inverkan ter sig olika bland länderna. Anledningen till det kan vara att ländernas klubbtag har olika resurser och preferenser när det gäller export och import av EU-spelare.

4.5.2 Aktörerna

Bosmandomen berörde en mängd aktörer, även utöver FIFA, UEFA, fotbollsförbunden, fotbollsspelarna och EU. Europeiseringen var en stor förändring från status quo och Bosmanmålet blev därför en långdragen process. Åsikterna om EU:s påverkan på klubb fotbollen bemöttes bland annat med konfrontation av de berörda aktörerna där EU:s kompetens inom fotbollsområdet blev ifrågasatt. Stämningen mellan EU:s aktörer och UEFA var tämligen spänd i det primära stadiet av europeiseringsprocessen.

Med åren har däremot EU och den europeiska fotbollsrorelsen samarbetat genom den nya sportpolicyn. FIFA har tillsammans med Kommissionen arbetat med att anpassa transfersystemet med EU:s bestämmelser så att det skulle anpassas till varandras strukturer och samtidigt återspegla fotbollens intressen. Samarbetet mellan den europeiska sportrorelsen och EU har fortsatt sedan Bosmandomen och har försökt hitta lösningar som gynnar båda parter. Däremot är det efter Bosmandomen tydligt fastställt att sport lyder under EG-rätten. Från att ha varit nationellt bundna blev fotbollsspelarnas arbetskraft mobil och Europa utvecklades till en arena där fotbollsaktörerna kan nyttja EU:s princip om fri rörlighet av arbetskraft. UEFA:s pressmeddelande om att "3+2"-regeln inte gällde efter Bosmandomen blev en form av harmonisering av den europeiska klubb fotbollen som en konsekvens av europeiseringen.

5 Cotonouavtalet

I följande avsnitt presenteras det empiriska materialet om Cotonouavtalets inverkan på klubb fotboll som senare analyseras med hjälp av teorin.

5.1 Inledning: Fotbolls rörelsen i Sverige

Karin Mattsson, ordförande för Sveriges Riksidrottsförbund säger i intervjun att det är få områden som på samma gång har en så extrem lokal förankring med föreningar och samtidigt är så internationell som idrotten är. Hon anser att det egentligen inte finns någon annan motsvarighet (Mattsson 2008).

Svenska Fotbolls förbundet (SvFF) bildades år 1904 och har som uppgift att administrera och främja svensk fotboll samt att företräda den utomlands. SvFF är anslutet till Sveriges Riksidrottsförbund samt till UEFA och FIFA och ska följa de organisationernas stadgar och regler. SvFF har ungefär en miljon medlemmar varav hälften är aktiva spelare. I Sverige utgör fotboll en tredjedel av idrottsrörelsens aktiviteter. Vidare vill SvFF att fotboll ska vara den största publik sporten och de eftersträvar även att öka antalet åskådare och TV-tittare. Vad gäller svensk fotbollspublik var det 2,6 miljoner åskådare på svensk elitfotboll år 2007 (SvFF, Fotbollen i Sverige).

5.2 Fallet med Cotonouavtalet

Cotonouavtalet är ett partnerskapsavtal mellan 77 länder⁹ i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS) å ena sidan och EU och dess medlemsstater å andra sidan. Avtalets övergripande mål är fattigdomsbekämpning. Det undertecknades i staden Cotonou i Benin den 23 juni år 2000, det trädde i kraft den 1 april 2003 och gäller fram till 2020. Avtalet är ett utvecklingssamarbete och efterträdde de tidigare Yaoundé- och Lomékonventionerna. Samarbetet mellan AVS och EU är annorlunda från traditionellt bistånd eftersom det reglerats så att båda parter medlemsländer ska betraktas som jämbördiga. Cotonouavtalet består huvudsakligen av politiskt samarbete, handel och ekonomiskt samarbete samt utvecklingsbistånd. Syftet är att AVS länderna gradvis ska integreras med

---

⁹ Från början 78 länder.

världsekonomin. Samarbetet ska även involvera icke-statliga aktörer som är verksamma i partnerländerna, till exempel olika typer av organisationer (Sveriges Riksdag, EU-upplysningen 2008 B). Cotonouavtalet fastlägger en gemensam värdegrund för parterna vilken baseras på respekt för mänskliga rättigheter, demokratiska principer, rättsstaten och god samhällsstyrning. Indirekt innebär Cotonouavtalet i praktiken en vittgående utestängning av andra länder, inte minst i Latinamerika, som också har omfattande export av produkter liknande dem från AVS-länderna (Bernitz & Kjellgren 2007:178).

Den del av Cotonouavtalet som haft betydelse för svensk fotboll är Artikel 13 som behandlar migration, nedan följer paragraf 2 och 3:

13.2. Parterna är överens om att partnerskap, när det gäller migration, innebär att medborgare från tredje land som lagligen uppehåller sig på deras territorier skall behandlas rättvist, att det skall bedrivas en integrationspolitik som syftar till att dessa medborgare skall beviljas rättigheter och åläggas skyldigheter som är jämförbara med dem som gäller för de egna medborgarna, att icke-diskriminering skall främjas på det ekonomiska området, det sociala området och kulturområdet och att åtgärder skall vidtas mot rasism och främlingsfientlighet.

13.3. Medlemsstaterna skall i fråga om arbetsvillkor, löneförmåner och entledigande behandla arbetstagare från AVS-staterna som är lagligt anställda på deras territorier på ett sådant sätt att dessa inte diskrimineras på grund av sin nationalitet i förhållande till de egna medborgarna. AVS-staterna skall på motsvarande sätt tillämpa icke-diskriminerande behandling gentemot arbetstagare som är medborgare i någon av medlemsstaterna (Cotonouavtalet 2000).

5.2.1 Avtalets implementering på fotboll

Reglerna om icke-diskriminerande behandling av arbetstagare från AVS-länderna upptäcktes av den danska fotbollsklubben Randers FC. I februari 2007 gjorde Randers FC Dansk Boldspil-Union (Danska fotbollsförbundet), uppmärksam på att avtalet skulle göra afrikanska fotbollsspelare likställda med spelare från EU stater. Efter att Danska fotbollsförbundet granskat Cotonouavtalet gav de motvilligt ett godkännande för Randers FC att spela med fler afrikanska spelare (Politiken.dk 2007).

I Sverige var det Helsingborgs IF (HIF) som strax efter det att Randers FC hade begärt att det Danska Fotbollsförbundet skulle ändra sina regler gick i spetsen för att göra Cotonouavtalet gällande på svensk fotboll. HIF:s sportchef, Paul Myltenberg förklarar att de fått information om Cotonouavtalet via dansk media, tidningar och Internet samt text-tv. Myltenberg tydliggör varför HIF var angelägna om att få igenom Cotonouavtalet på svensk fotboll: ”Vi var i situationen att vi hade för många icke EU-spelare (en situation vi medvetet försatt oss i). Nu såg vi möjligheten att använda fler spelare i de allsvenska matcherna utöver de i tävlingsbestämmelserna stipulerade tre. Dessutom ansåg vi att Cotonouavtalet, i enlighet med EU-reglerna, hade företrädare före svensk lagstiftning och svenska tävlingsbestämmelser.” Han fortsätter ”Vår begäran hos det Svenska Fotbollsförbundet möttes av kalla handen. Det tog mer än åtta

månader innan den svenska fotbollsrörelsen hade förstått innebörden av avtalet för svensk fotboll och insåg att man inte kunde gå emot avtalet” (Myllenberg 2008).

Enligt Ambjörn Wahlberg, juridisk rådgivare vid Föreningen Svensk Elitfotboll (SEF) berodde beslutets dröjsmål på att man inte ville fatta ett plötsligt beslut utan ge alla samma möjligheter så att det inte skulle bli en obalanserad förändring för klubbarna. ”Eftersom beslutet togs i god tid före kommande säsong så var det lika "start" för alla” (Wahlberg 2008).

5.2.2 Aktörers arbete och reaktioner

Reaktionerna på Helsingborgs IF:s påtryckningar för att få igenom Cotonou-avtalet och förändra regelverket för svensk fotboll var olika. Myllenberg beskriver reaktionen inifrån HIF: ”Det fanns delade uppfattningar, vi fick både kritik från egna anställda och sponsorer och fans för vår Afrikavänliga strategi. Medan andra tyckte att vi gjorde helt rätt” (Myllenberg 2008).

Helsingborgs Dagblad beskriver det som att reaktionerna bland andra svenska fotbollsklubbar ”delar upp fotbollssverige i två läger”. Tidningen gjorde en rundringning till tretton allsvenska klubbledare och ställde frågan ”Vad är din syn på HIF:s skrivelse?” och ”Hur många icke EU spelare har ni i truppen?”. Nedan presenteras ett urval av klubbledarnas svar samt antalet icke-EU spelare inom parentes¹⁰.

Håkan Mild, sportchef IFK Göteborg (En spelare från Argentina):

Jag ser ingen skillnad på europeiska eller afrikanska spelare. Men om det bara gäller de här 78 länderna så blir det lite löjligt. Ska man göra en förändring borde det gälla alla länder.

Arne Ekstrand, ordförande för Halmstad BK (Ingen icke-EU spelare):

Jag ser det som angeläget att vi sätter gränser för hur många icke EU-spelare vi har i de allsvenska trupperna. Går det här igenom undrar jag vart svensk fotboll är på väg. Jag har svårt att acceptera den här utökningen.

Henrik Appelqvist, VD Hammarby fotboll (Fyra icke EU-spelare från Uruguay, USA, Sydafrika och Brasilien):

Det är alltid bra att något prövas och ställs på sin spets, det är en av demokratis grundpelare. Har vi stadgar och regler ska de tåla en prövning.

Bengt Madsen, ordförande Malmö FF (Tre icke-EU spelare från Nigeria, Elfenbenskusten och Brasilien):

Det låter lite kontraproduktivt om förbundet godkänner det här samtidigt som man satsar miljoner på svenska talanger. Jag inbillar mig att supportrar helst vill se spelare från trakten.

---

¹⁰ Samtliga av klubbledarnas kommentarer är från (Helsingborgs Dagblad 2007).

Ola Danhard, klubbdirektör för Brommapojkarna (En spelare från Syrien):

Jag ser inte särskilt positivt på det här utan det är viktigare att de svenska killarna får chansen att spela toppfotboll. Jag ser inte hur en sån här sak kan vara bra för svensk fotboll.

Stefan Andreasson, sportchef IF Elfsborg (Ingen icke-EU spelare):

Spontant tycker jag att det låter sunt. Klart att man kan diskutera svensk fotbolls framtid och talangutvecklingen, men varje klubb måste få välja om man vill ha utländska inslag. Det kommer inte att revolutionera vårt sätt att arbeta (Helsingborgs Dagblad 2007).

Wahlberg påpekade att det först var mycket frågor angående Cotonouavtalet från andra klubbar när HIF ville få igenom det men att alla sedan förstod att det inte fortsatt skulle gå att stå utanför (Wahlberg 2008).

Innan beslutet var fattat, under förändringsprocessen, kommenterade SvFF:s ordförande Lars-Åke Lagrell de kommande importreglerna: ”Jag är inte säker på att det är bra. Men det är många bestämmelser som vi tvingats EU-anpassa, oavsett om vi gillar dem eller inte.” Förbundet diskuterade då vilken nivå av öppenhet som skulle gälla och Lagrell menade att ”Ett alternativ är att bara öppna för de länder som EU har avtal med. Men det kan bli rörigt. Antingen gör vi bara det vi blir tvingade till eller så öppnar vi helt. Det är det som Fotbollssverige får ta ställning till” (Sydsvenskan.se 2007).

Myllenberg från HIF kommenterade Svenska Fotbollsförbundets ändrade inställning i frågan med: ”Det är ju klart att man inte kan ha bestämmelser som går emot gällande lagar” han sade vidare ”...vi tror att om man ska lyckas i Europa så måste man ha spelare från flera länder, då räcker det inte med spelare från Helsingborg och regionen omkring” (Sydsvenskan.se 2007). Han menade även att när de gick i fronten för att få igenom implementeringen av Cotonou var deras egen uppfattning klar och de inte var rädda att stå för den även om de fick mycket kritik inledningsvis (Myllenberg 2008).

5.2.3 Resultat av Cotonouavtalet

Svenska Fotbollsförbundets Tävlingsbestämmelser (TB) fastställer reglerna för hur svensk fotboll organiseras. TB fastställs på Svenska fotbollsförbundets representantskapsmöte där elitföreningarna har rösträtt och som sammankallas i december månad. Frågan om att låta Cotonouavtalet gälla på svensk fotboll utreddes av SvFF när frågan om avtalet väcktes i svensk kontext av HIF. Beslutet att ändra TB fattades i det ordinarie Representationsmötet den 7 december 2007 och samtliga elitföreningar ställde sig bakom TB:s nuvarande lydelse. Enligt Helmersson var det aldrig tal om att frågan skulle väckas i domstol. Det fastslogs att den spärr som tidigare gjort att det endast fick delta tre icke-EU spelare i elitfotbollen skulle tas bort. Det beslutades även att de nya TB inte endast skulle inkludera de AVS-länder som innefattas av Cotonouavtalets utan ”Det öppnades upp för alla med icke-EU-medborgarskap. Detta därför att det är omöjligt att på ett seriöst sätt kunna sitta och så att säga ”pick and choose” bland EU:s samarbetsavtal” (Helmersson 2008).

I kapitel 4, § 20 i Tävlingsbestämmelserna 2008 hanteras speltillstånd för utländska spelare, § 20.1 anger följande:

Internationella övergångar ska alltid följa FIFA:s bestämmelser. Spelares övergång till eller från utländsk förening ska registreras hos SvFF. Den som inte är svensk medborgare (utlänning) kan med iakttagande av FIFA:s bestämmelser ges tillstånd att delta i match för organisation, ansluten till SvFF (SvFF:s Tävlingsbestämmelser år 2008).

Den svenska "home grown player-regeln" som infördes år 2007 kräver att minst sju spelare i en spelartrupp med 16 spelare måste ha fostrats inom svensk fotboll i minst tre år under perioden då de var 15-21 år. Det är en regel som är införd med inspiration av UEFA:s Competition Regulation, men regeln tar inte hänsyn till nationalitet. Svenska Fotbollsförbundet konstruerade på så vis ett regelverk som harmoniserar med både nationell rätt och med tvingande internationella fotbollsregler från UEFA och FIFA. "Vad gäller Cotonou/home grown player-problematiken så finns vad jag känner till ingen samsyn bland de europeiska fotbollförbunden" (Helmersson 2008).

Myllenberg menar att den stora förändringen för HIF efter ändringarna i Tävlingsbestämmelserna är att de inte längre behöver räkna antalet icke-EU spelare utan kan använda dem fritt. "Istället måste vi ta hänsyn till Svenska Fotbollsförbundets och UEFA:s krav på antalet lokala spelare i matchtruppen. Ett krav som vi inte har svårt att leva upp till". Vid frågan om Bosmandomen eller Cotonouavtalet har störst inverkan på HIF svarar Myllenberg: "Definitivt Bosmandomen som ger stora ekonomiska effekter om man inte förhåller sig till den" (Myllenberg 2008).

Mattsson tror att det kan bli en obalanserad europeisering i idrotten och att man därför måste se på förändringars konsekvenser ur det långa perspektivet. I det korta perspektivet kan det ge bra effekter, men i det långa perspektivet kan det ge konsekvenser för de svenska spelarna med en risk att de unga blir sämre (Mattsson 2008).

Vad gäller Cotonouavtalet i relation med EU:s sportpolicy som arbetats fram efter Bosmandomen, vilken uttalar att sportens sociala och identitetsskapande värde ska bevaras¹¹, menar Helmersson att sådana deklARATIONER och dokument trots allt är "tämmligen svaga rent juridiskt". Bindande rätt med direkt effekt formuleras av EG-domstolen och där finns det på senare tid fall som pekat på motsatsen¹², det vill säga att idrottens särart ifrågasatts (Helmersson 2008).

Mattsson menar att det nu pågår ett arbete i Riskidrottsförbundets styrelse och Kulturdepartementet med att förtydliga idrottens position genom en idrottsartikel som kan ta hänsyn till idrottens särart i EU. För att Sverige ska acceptera en idrottsartikel är det en förutsättning att sport inte ska anses som vilken ekonomisk aktivitet som helst. Hon menar att beslut på EU-nivå kan få enorma konsekvenser för idrotten och därför är det viktigt att man förstår idrottens särart. Det är få

---

¹¹ Till exempel deklARATIONEN om sport i Amsterdamfördraget och Kommissionens vitbok om idrott.

¹² Helmersson ger här exempel på fallen med Simutenkov och Meca-Medina.

områden som har en sådan internationell struktur som idrotten har, med ett internationellt regelverk på tvären i Europa. Hon menar att idrotten har med sin internationella organisation en tydlig struktur med förbund i olika länder som å ena sidan kan göra det lättare för idrotten att bli påverkad av yttre krafter. Å andra sidan kan det också bli lättare att stå emot i och med de mellanstatliga samarbeten som finns där man kan skapa internationella överenskommelser om juridiska tillämpningar (Mattsson 2008).

5.3 Analys av Cotonouavtalet

5.3.1 Europeiseringsförändringarna

Randers FC och Helsingborgs IF har använt sig av Cotonouavtalet mellan EU och AVS-länderna vari det inte explicit nämns att det ska tillämpas på just sport. Det fanns inte heller något uttryckt krav från EU att avtalet skulle implementeras på just klubb fotbollen. Cotonouavtalet är istället ”nedhämtat” från den europeiska nivån och har använts på ett kreativt sätt som fick genomslag på fotbollen i Danmark och Sverige. De innan gällande svenska fotbollsreglerna, med att det endast fick vara tre icke-europeiska spelare i laget, blev ifrågasatt av HIF. De använde sig av Cotonouavtalet för att påvisa att de gällande Tävlingsbestämmelserna bröt mot avtalets bestämmelser. HIF såg således en möjlighet i att med hjälp av EU:s avtal lösa den inhemska situationen som de inte var nöjda med. Ergo, europeiseringen är ett resultat av en noga övervägd handling där HIF sökte en problemlösning genom regelföljande av EU:s avtal. Cotonouavtalet användes då som en påtryckning för att genomföra en förändring av de inhemska fotbollsreglerna vilket gör det till en bottom-up europeisering. Det rör sig inte om standardprocedurer eftersom förändringarna inte skulle ha genomförts om aktörerna inte åberopat sin rätt som EU-aktörer, mottagliga för den europeiska nivåns bestämmelser.

I Sverige påbörjades europeiseringen av den inhemske aktören HIF som hämtade ned resurser från den europeiska nivån för att genom att använda avtalets regler generera en problemlösande förändring i den inhemska nivån, där processen även avslutades. Fallet Cotonou visar även på samspelet mellan top-down och bottom-up eftersom det var ett anammande EU:s förhållningsregler vilka har befogenhet att i ett vertikalt led från EU och ned påverka den inhemska nivån. De svenska Tävlingsbestämmelserna anpassades efter europeisk policy.

Europeiseringsprocessen i och med Cotonouavtalet innebär inte en djupare relation med andra europeiska stater utan öppnar istället upp för icke-europeiska relationer. Likväl är det är en europeiseringsprocess i och med anammandet av EU:s avtal. Liksom Olsen menar, innebär inte alla former av europeisering ett politiskt starkare och mer enat Europa. Förändringarna genom Cotonouprocessen har givit ett resultat som istället kan uppfattas vara motsatsen till en europeisk

integration för ett intensivare europeiskt samarbete. Det innebar inte en djupare integration av européer utan skapar snarare mer plats för icke-europeiska medborgare i ett europeiskt sammanhang. Icke desto mindre är det en europeisering och den visar tydligt att verksamma aktörer inom EU inte endast är passiva unionsmedborgare utan aktivt söker möjligheter till förändring genom bottom-up för att på en europeisk nivå finna alternativa lösningar på den inhemska nivåns förhållningsregler.

Cotonouavtalet innebar inte något nyskapande av en europeisk policy på inhemsk nivå men medförde en institutionell förändring av kärnan i svensk fotbollsverksamhet genom de nya Tävlingsbestämmelserna. I Cotonoufallet har det inte skapats någon ny policy utan det är snarare en anpassning av europeisk policyn i och med ändringarna till Tävlingsbestämmelserna för 2008 och där Svenska Fotbollsförbundet visat sig vara en formbar inhemsk institution.

5.3.2 Aktörerna i svensk fotbolls implementering av Cotonouavtalet

HIF ansåg att spelarimporter var en nödvändigt för dem och det var därför de drev på processen att ändra Tävlingsbestämmelserna. Som klubb lag vill de prestera i Europa och för att klara av det anser de sig behöva förstärkas med utländska spelare. HIF:s pådrivningar för förändringsprocessen passar därmed väl överens med en inhemsk europeiseringsprocess genom tävlingsurval.

Den utestängning av andra exporterande länder som Cotonouavtalet i praktiken innebär för EU reglerades således bort då den kom i svensk fotbollskontext. Det visade sig att den svenska fotbollsrörelsen var en så mottaglig sfär för europeiska förändringar det öppnades upp mer än vad avtalet specifikt krävde, rentutav mer än vad EU öppnat upp. Avtalet omtolkade således på den inhemska nivån efter aktörernas egna uppfattningar om hur den lämpliga arbetsformen skulle vara i den svenska fotbollsrörelsen. Svenska fotbollsrörelsen visade sig genom Cotonouavtalet vara ett mottagligt område för europeisering av detta slag då det stämde överens med svensk fotbolls preferenser. Det har även återspeglat fotbollens transnationella natur samt visat på behovet och vikten av den nutida spelarmobiliteten.

Reaktionerna bland aktörerna i klubbarna under den primära fasen i förändringsprocessen vid införandet av Cotonouavtalet var blandade. Det framgår i intervjuerna med klubbledarna att åsikterna om HIF:s påtryckningar för att få igenom Cotonouavtalet delar upp svenska fotbollsrörelsen i två läger. Vissa klubbar supportade HIF medan andra var emot deras försök till europeisering. Det fanns tecken på samtliga av de fyra tendenserna till reaktioner på europeiseringen. Vissa klubbar supportade HIF i deras försök, andra kommentarer visade även engagemang där de ville utöka bestämmelserna till att innefatta alla länder.

Svenska fotbollsförbundets ordförande, Lars-Åke Lagrells kommentar om att han inte är säker på att Cotonouavtalets inverkan är bra, men att det är en bestämmelse liksom många andra som SvFF tvingas att EU-anpassa visar en form av acceptans till den nya förändringen. Flera liksom Lagrell menade att det kunde bli rörigt att bara öppna för de länder som EU har avtal med och en ”ska det vara

så ska det vara” attityd gentemot avtalets implementering på svensk fotboll. En attityd som reflekterar att antingen skulle man göra det som de enligt avtalet var tvungna till eller självmant välja att öppna upp för alla.

Det har även varit aktörer som försökt stå emot förändringen. Men Cotonouavtalets implementering i den svenska fotbollsrorelsen kunde samtidigt påvisa att det finns juridiska svagheter i EU:s sportpolicy vilket även visar på komplexitet i fotbollens och EU:s interaktion.

6 Avslutande diskussion

Nedan följer en diskussion av Bosmandomen och Cotonouavtalets betydelse för europeisering och därefter följer studiens slutsats. Kapitlet avslutas med förslag på framtida studier inom ämnet.

6.1 Diskussion

Både Bosmandomen och fotbollsinitiativet för Cotonouavtalet är exempel på hur interaktionen mellan europeisk klubb fotboll och EU har frambringat europeisering. Interaktionen har skett genom att inhemska aktörer i form av Bosman samt Randers FC och HIF har identifierat ett inhemskt problem och sökt en kreativ lösning genom att hämtat resurser från den europeiska nivån. Det har varit bottom-up europeiseringar genom att processen har påbörjats och avslutats på den inhemska nivån. Samtidigt har det varit en top-down process eftersom det är den europeiska utvecklingen med EU:s institutioner som har format de fördrag och avtal som stått till grund för den vertikala förändringsprocessen ned till den inhemska nivån.

Varken i Romfördraget, som användes i Bosmandomen, eller i Cotonouavtalet som användes i en svensk fotbollskontext har sport nämnts. Det har inte varit någon specifik påtryckning från Bryssel att fotbollen skulle innefattas av EU:s regler i något av fallens inledande skede.

I de två studerade fallen är förändringarna tydliga resultat av vad Olsen benämner regelföljande. Bosmandomen och Cotonouavtalets påverkan på fotboll är resultat av strategiskt regelföljande där aktörerna har använt den europeiska nivån eftersom konsekvenserna av deras regelannammande kommer att ge dem en positiv utdelning. Det står klart att fall-till-fall metoden där EU använts på fotboll i Bosmandomen och Cotonouavtalet just gynnat vad Parrish benämnde som ”regelföljarna” inom sporten eftersom reglerna använts av de återopande aktörernas egen vinning. De protektionister som velat skydda fotbollen från yttre regleringar har inte fått det skydd mot förändring som de önskat vilket kan bero på EU:s styrka i de formella förhållningsreglerna genom top-down governance.

Bosmandomen och Cotonouavtalet var olika på så vis att Bosmanfallet gick upp i EG-domstolen och Cotonouavtalet bestämdes i Sverige på nationell nivå inom Svenska fotbollsforbundet. Det är på så vis olika fall och båda visar att interaktionen mellan klubb fotboll och EU genererar europeisering.

Det finns en vilja bland vissa aktörer inom den europeiska klubb fotbollen att europeisera och därmed hittas kanaler vari det är möjligt. Det spelas fotboll runtom i hela världen och man kan därmed konstatera att sporten i sin natur är ett

transnationellt fenomen. Fotboll är en gemensam nämnare bland Europas länder och man kan utgå från att det är en anledning till att det visat sig vara en sfär som är mottaglig för europeisering.

Alla former av europeisering bidrar inte till ett mer enat Europa. Låt säga ett mer "enat Europa" står för att européer beblandas och kommer närmre varandra. Bosmandomen ledde då till ett mer enat Europa eftersom det innebar en större mobilitet bland europeiska fotbollsspelare där lag så länge det rörde sig om EU-spelare kunde formas utan nationalitetsrestriktioner. Utifrån det perspektivet ledde Cotonouavtalet inte till ett mer enat Europa då avtalet inte medförde att europeiska människor fördes närmre varandra utan det öppnade istället upp för spelare från icke-EU-länder. Cotonous användning på fotboll kan däremot ännu inte påvisa om det frambringat någon följd effekt på EU.

Fotboll är internationellt i många bemärkelser, att vara fotbollsspelare innebär ett yrke som inte har ett fundamentalt behov av att tala samma språk. Bosmandomen tog bort de nationalitetsrestriktionerna så att det öppnades upp för EU-spelare i de europeiska klubbagen. Cotonouavtalet tog bort nationalitetsrestriktionerna för icke-EU-spelare i Sverige. För att se till situationen i Sverige har således de senaste drygt tio årens europeisering medfört att alla tidigare restriktioner gällande spelarnas nationaliteter har försvunnit i svensk fotboll. Det är således praktiskt möjligt att ha ett svenskt klubbtag utan svenska spelare, europeiseringen har därmed skapat en form av globalisering som ett resultat.

6.2 Slutsats

Slutsatsen av studien är att interaktionen mellan europeisk klubb fotboll och EU kan frambringa europeisering inom de båda institutionerna. Studien av Bosmandomen och Cotonouavtalets inverkan på fotboll har visat att båda fallen genererat institutionella europeiska förändringar som en följd av EU:s formella förhållningsregler och de inhemska aktörernas vilja att använda sig av dem. De institutionella förändringarna har i fallet Bosman uppkommit både inom EU och den europeiska klubb fotbollen. I fallet med Cotonouavtalets inverkan på fotboll har det främst bringat förändringar inom klubb fotbollen. I ett inledande skede fanns det inte i något av fallen någon specifik press från Bryssel på klubb fotbollen att genomföra förändringar. I båda ovan nämnda fall har det istället skett genom ett anammande av de formella europeiska förhållningsreglerna från bottom-up. Den europeiska fotbollsrörelsens egna aktörer har således självmant valt att utnyttja de förhållningsregler som EU från ett top-down perspektiv har producerat. Det förefaller sig tydligt att det sker en interaktiv europeiseringsprocess mellan EU och europeisk klubb fotboll.

6.3 Framtida studier

Intressanta undersökningar som av brist på tid och utrymme inte kunde inkluderas i studien är hur europeiseringsprocessen påverkar identitetsuppfattningen bland medborgarna i EU:s medlemsländer. Med 2,6 miljoner åskådare på svensk klubb fotboll år 2007 skapar fotbollen ett massivt forum för europeisering. Det skulle vara intressant att undersöka om det påverkar supportrarnas identitet då klubblagen de senaste drygt tio åren har gått från strikta regler för antalet utländska spelare till att få innehålla ett valfritt antal européer och icke-européer.

7 Referenser

7.1 Litteratur

- Allen, David. 2007. "Sport and the European Union: Foreword." *Journal of Contemporary European Research*. Volym 3. Nummer 3. Sidorna 180-311.
- Bernitz, Ulf & Kjellgren, Anders. 2007. *Europarättens grunder. Tredje upplagan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Blanpain, Roger & Inston, Rita. 1996. *The Bosman Case. The End of the Transfer System?*. Leuven: Sweet & Maxwell, Peeters.
- Brand, Alexander & Niemann, Arne. 2007. "Europeanisation in the Societal/Trans-National Realm: What European Integration Studies Can Get Out Of Analysing Football." *Journal of Contemporary European Research*. Volym 3. Nummer 3. Sidorna 180-311.
- Branegan, Jay. 1997. *Time Canada*. "The man who changed the rules". Volym 149. Nummer 11. Sidan 38. Time Inc.
- Börzel, Tanja A. 2002. "Pace-Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization". *Journal of Common Market Studies*. Volym 40. Nummer 2. Sidorna 193-214.
- Citrin, Jack & Sides, John i Herrmann, K. Richard. Risse, Thomas. Brewer, B, Marilynn. 2004. *Transnational Identities. Becoming European in the EU*. New York: Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Crolley, Liz & Hand, David. 2002. *Football, Europe and the Press*. London: Frank Cass Publishers.
- Duke, Vic & Crolley, Liz. 1996. *Football, Nationality and the State*. Harlow: Longman.
- Esaiasson, Peter. Gilljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Wängnerud, Lena. 2005. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedtd Juridik AB.
- Garcia, Borja. 2007. "UEFA and the European Union: From Confrontation to Co-operation" *Journal of Contemporary European Research*. Volym 3. Nummer 3. Sidorna 180-311.
- Herrmann, Richard & Brewer, B, Marilynn i Herrmann, K. Richard. Risse, Thomas. Brewer, B, Marilynn. 2004. *Transnational Identities. Becoming European in the EU*. New York: Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Olsen, J.P. 2002. "The Many Faces of Europeanisation". *Journal of Common Market Studies*. Volym 40. Nummer 5. Sidorna 921-952.

- Parrish, Richard. 2002. "Football's Place in the Single European Market". *Soccer & Society*. Volym 3. Nummer 1. Sidorna 1-21.
- Parrish, Richard & McArdle, David. 2004. "Beyond Bosman: The European Union's Influence upon Professional Athletes' Freedom of Movement". *Sport in Society*. Volym 7. Nummer 3. Sidorna 403-419.
- Radaelli, M, Claudio. 2004. *Europeanisation: Solution or Problem?*, European Integration online Papers. Volym 8. Nummer 16. Tillgänglig på: <http://eiop.or.at/eiop/texte/2004-016.htm#4>. 5 maj 2008.
- Rieker, Pernille. 2003. *Europeanisation of Nordic Security. The EU and the Changing Security Identities of the Nordic States*. Oslo: Department of Political Science, University of Oslo & Unipub AS.
- Risse, Thomas i Wiener, Antje & Diez, Thomas. 2005. *European Integration Theory*. New York: Oxford University Press.
- Van den Bogaert, Stefaan. 2005. *Practical Regulation of the Mobility of Sportsmen in the EU Post Bosman*. Hague: Kluwer Law International.
- Watson, Rory & Shackleton, Michael i Bomberg, Elisabeth & Stubb, Alexander. 2005. *The European Union: How does it work?*. New York: Oxford University Press.

7.2 Dokument

- Helsingborg-Idrottsstaden. 2005: Kommunstyrelsen. Bildningsnämnden. 11 november 2005. Helsingborg. Tillgänglig på PDF vis www.helsingborg.se. 4 maj 2008.
- Konsekvensanalys, sammanfattning 2007: Europeiska gemenskapens kommission. *Arbetsdokument från kommissionens avdelningar. Sammanfattning av konsekvensanalysen. Dokument som åtföljer vitboken om idrott*. 11 juli 2007. Bryssel. Tillgänglig på PDF <http://ec.europa.eu/sport/whitepaper/summary936_sv.pdf> 14 maj 2008.
- SvFF:s Tävlingsbestämmelser år 2008: Tillgänglig på PDF via www.svenskfotboll.se.
- Treaty of Amsterdam. 1997: Tillgänglig på PDF <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>.
- Vitbok om idrott. Kommissionen. 2007: 11 juli 2007. Bryssel Tillgänglig på PDF <http://ec.europa.eu/sport/whitepaper/wp_on_sport_sv.pdf> 14 maj 2008.

7.3 Intervjuer

- Helmersson, Lars. 2008. Biträdande förbundsjurist på Svenska Fotbollsförbundet. Intervju via mail. Svar erhållna 9 och 18 maj 2008.
- Mattsson, Karin. 2008. Ordförande för Sveriges Riksidrottsförbund. Intervju via telefon 24 maj 2008.
- Myllenberg, Paul. 2008. Sportchef, Helsingborgs IF. Intervju via mail. Svar erhållet 20 maj 2008.
- Wahlberg, Ambjörn. 2008. Jurist på Föreningen Svensk Elitfotboll. Intervju via mail. Svar erhållet 18 maj 2008.

7.4 Elektroniska källor

- Europa Ordlista: <http://europa.eu/scadplus/glossary/white_paper_sv.htm> 14 maj 2008.
- Helsingborgs Dagblad. 2007: <<http://hd.se/sport/2007/03/21/klubbarna-tycker-till-om-cotonou/>> Publicerad 21 mars 2007. 9 maj 2008.
- Hif.se. Presentation. <<http://www.hif.se/Klubben/presentation>> 25 april 2008.
- Kommissionen Sport. Bosmandomen. 2006. Tillgänglig: <http://ec.europa.eu/sport/sport-and/markt/bosman/b_bosman_sv.html#Nationalitetsklausulen> Senast uppdaterad 5 maj 2006. 23 maj 2008.
- Kommissionen Sport. Sport and social policy. 2006. Tillgänglig: <http://ec.europa.eu/sport/sport-and/social/social_overview_en.html>. Senast uppdaterad: 5 maj. 14 maj 2008.
- Politiken.dk. 2007. *Frit spel för afrikanere i Superligaen* <<http://politiken.dk/fodbold/article262892.ece>> Publicerat 13 mars 2007. 13 maj 2008.
- Europa Press Releases Rapid. 2007. *En match för Europa: Fotbollsstjärnorna samlas för att fira EU:s 50 års jubileum.* <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/313&format=HTML&aged=1&language=SW&guiLanguage=en>> Publicerad 12 mars 2007. 25 april 2008.
- SvFF, Fotbollen i Sverige: <<http://www.svenskfotboll.se/t2svff.aspx?p=152178>> 9 maj 2008
- Sveriges Riksdag. EU-upplysningen. 2008 A: <<http://www.eu-upplysningen.se/Lagar-och-regler/Om-EG-ratten/>> Senast uppdaterad 15 februari 2008. 20 maj 2008.
- Sveriges Riksdag. EU-upplysningen. 2008 B: <<http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Bistand/Afrika-Vastindien-och-Stillahavsområdet/>> Senast uppdaterad 26 april 2008. 13 maj 2008.

Sydsvenskan.se. 2007. *Fotbollen kan få nya importregler*. Av TT:
<<http://sydsvenskan.se/sport/article263893.ece>> Publicerad 4 september 2007.
28 april 2008.

Appendix

Intervjufrågor

Lars Helmersson. Biträdande förbundsjurist på Svenska Fotbollsförbundet

1. Blev det så att det öppnades upp för alla länder istället för bara AVS-länderna? Hur kom det sig i så fall?
2. Fattades beslutet av SvFF eller gick det upp i domstol?
3. Ansågs inte Cotonouavtalet strida mot deklarationen om sport i Amsterdamfördraget och Kommissionens vitbok och idrott som säger att man ska bevara sportens sociala och identitetsskapande värde?
4. Varför tog det nästan ett år från det att HIF uppmärksammade Cotonouavtalet innan SvFF godkände det på fotboll?
5. Hur var reaktionerna från Riksidrottsförbundet och de andra klubbarna? Var de mot förändringen? Var de likgiltiga? Försökte de förändra riktningen på beslutet? Försökte de få fram undantag?
6. Innebär den nya regeln en balanserad förändring för klubbarna eller blir det bättre för vissa och sämre för andra? Ex. de som inte har råd att importera spelare?
7. Du nämnde att Cotonou skulle anpassas efter nationell rätt. På vilket sätt har det omtolkats för att fungera i Sverige?
8. Vilka var de huvudsakliga argumenten mot ett införande av öppenhet för spelarimporter?
9. Vilken roll hade Föreningen Svensk Elitfotboll i processen?
10. Till sist en fråga om Bosmandomen, öppnades det då även upp för spelare från övriga UEFA-länder som inte är EU-länder i Sverige så som det gjordes i Tyskland?

Paul Myllenberg. Sportchef Helsingborgs IF

1. Hur fick ni information om att Cotonouavtalet och att det eventuellt kunde användas på svensk fotboll?
2. Varför var HIF angelägna om att få igenom Cotonouavtalet på svensk klubbfotboll? Var det svårt att genomföra?
3. Vad har klubben för normer? Övervägde ni innan ni gick i spetsen för Cotonouavtalet huruvida det är i riktning med klubbens normer eller svensk fotbolls normer?
4. Innebär Cotonouavtalet grundläggande förändringar för klubben? Hur i så fall?
5. Hur var reaktionerna inifrån klubben (Spelare, supportrar, sponsorer m.fl.) när ni drev igenom Cotonou?
6. Kan det bli ett HIF utan spelare med lokala spelare i framtiden?
7. Uppfattar du att Bosmandomen eller Cotonouavtalet har störst inverkan på HIF?

Lägg gärna till om du har annan information utöver svaret på frågorna som du anser vara relevant för min studie.

Ambjörn Wahlberg. Jurist på Föreningen Svensk Elitfotboll

1. Vilken roll hade Föreningen Svensk Elitfotboll i processen då Cotonouavtalet godkändes för på svensk fotboll?
2. Vilka instanser hade ni kontakt med? Fanns det kontakter på högre Europainivå?
3. Vilka reaktioner har ni stött på från andra klubbar när HIF ville få igenom Cotonou?
4. Innebär de nya tävlingsbestämmelserna, efter Cotonou, en balanserad förändring för klubbarna eller blir det bättre för vissa och sämre för andra?
5. Varför tog det nästan ett år från det att HIF uppmärksammade Cotonouavtalet innan SvFF godkände det på fotboll?
6. Hade Bosmandomen eller Cotonouavtalet störst inverkan på svensk fotboll?

Lägg gärna till om du har annan information eller dokument som är relevanta för min studie.